

Karol Szymanowski | I Koncert skrzypcowy

Tą kompozycją Szymanowski zerwał z tradycją romantyczną i otworzył się na XX wiek

To jedno z najwybitniejszych muzycznych osiągnięć [Karola Szymanowskiego](#), twórcy polskiego modernizmu, kompozytora znanego na całym świecie. Uznawany za pierwszy nowoczesny koncert skrzypcowy, zrywający z tradycją romantyczną i otwierający się na [wiek XX](#).

Utwór powstał w lecie 1916 roku w Zarudziu, posiadłości Józefa Jaroszyńskiego, gdzie Szymanowski spędził dwa lata na zaproszenie gospodarza. Czas ten upływał w spokoju i koncentracji na pracy twórczej, czego efektem jest szereg bardzo udanych utworów skomponowanych w tym okresie (*Mity, Maski, Metopy, III Symfonia* i in.).

Prawdopodobną inspiracją przy pracy nad *I Koncertem skrzypcowym* był poemat Tadeusza Micińskiego *Noc majowa*. Utwór Szymanowskiego także jest swego rodzaju poematem na [skrzypce](#) i orkiestrę, zaś jego charakter jest najczęściej określany jako „baśniowo-fantastyczny”. Czas powstania *I Koncertu skrzypcowego* zbiega się z fascynacją kompozytora kulturą basenu Morza Śródziemnego i Orientu. Aurę oniryczności buduje wyrafinowana, przeważnie atonalna [harmonika](#) oraz orientalnie meandrująca melodyka partii skrzypiec. Muzyce Szymanowskiego przypisuje się też cechy żarliwej namiętności, wręcz erotyzmu emanującego z oryginalnie zinstrumentowanej partii orkiestry.

I Koncert skrzypcowy odbiega od typowych dla tego gatunku rozwiązań formalnych. Zamiast romantycznej wirtuozerii, mamy tu pogłębioną ekspresję uzyskaną dzięki organicznej jedności partii skrzypiec i orkiestry. Szymanowski dedykował swój *Koncert* skrzypkowi Pawłowi Kochańskiemu, który asystował kompozytorowi przy pracy i napisał efektowną kadencję.

Wybuch rewolucji październikowej uniemożliwił prawykonanie utworu w Petersburgu w roku 1917. O odbyło się ono dopiero sześć lat później w Filharmonii Warszawskiej. Solistą był nie Kochański, lecz Józef Ozimiński, orkiestrą dyrygował Emil Młynarski. W wykonaniu Pawła Kochańskiego *I Koncert skrzypcowy* Karola Szymanowskiego zabrzmiał dopiero w 1924 roku w Nowym Jorku, pod batutą Leopolda Stokowskiego.

Muzyczne walory *I Koncertu skrzypcowego* Karola Szymanowskiego doceniał już [Alban Berg](#), studiując partyturę utworu w trakcie pracy nad własnym *Koncertem skrzypcowym „Pamięci Aniola”*. Blisko sto lat od powstania jest on jednym z najczęściej wykonywanych utworów Szymanowskiego. Doczekał się licznych nagrań w wykonaniu i pod batutą tak wybitnych muzyków, jak Konstanty Andrzej Kulka, Kaja Danczowska, Frank Peter Zimmermann, Simon Rattle czy [Pierre Boulez](#).

Monika Pasiecznik

Fot. Rocky Raybell, Flickr, CC BY